

RIIHIMÄEN KAUPUNGIN RAKENNUSJÄRJESTYS

Hyväksytty 12.12.2011

Voimaantulo 1.2.2012

Liite 4 muutettu 24.5.2012

SISÄLLYSLUETTELO

1. SOVELTAMISALA JA VIRANOMAISET	3
1.1 SOVELTAMISALA	3
1.2 RAKENNUSVALVONTAVIRANOMAINEN	3
1.3 MÄÄRITELMIÄ	3
2. LUPAJÄRJESTELMÄT	4
2.1 TALOUSRAKENNUKSEN LUVAN- / ILMOITUKSENVARAISUUS	4
2.2 TOIMENPITEIDEN LUVAN-/ILMOITUKSENVARAISUUS	4
3. RAKENTAMISEN SJOITTUMINEN JA YMPÄRISTÖN HUOMIOON OTTAMINEN	6
3.1 SJOITTUMINEN	6
<i>Etäisyydet asemakaava-alueen ulkopuolella</i>	<i>6</i>
3.2 RAKENNUSTEN SOVELTUMINEN RAKENNETTUUN YMPÄRISTÖÖN JA MAISEMAAN	6
<i>Maisema ja ympäristö</i>	<i>6</i>
<i>Oleva rakennuskanta ja kulttuurimaisema</i>	<i>6</i>
3.3 JULKINEN KAUPUNKITILA	7
<i>Julkisen kaupunkitilan määritelmä</i>	<i>7</i>
<i>Kadut, torit ja muut vastaavat liikennealueet</i>	<i>7</i>
<i>Julkisen kaupunkitilan rakennelmat ja laitteet</i>	<i>7</i>
<i>Puistot</i>	<i>7</i>
<i>Tapahtumien järjestäminen</i>	<i>7</i>
3.4 RAKENNETUN YMPÄRISTÖN HOITO JA VALVONTA	8
<i>Ympäristön hoito</i>	<i>8</i>
<i>Ympäristön valvonta</i>	<i>8</i>
3.5 AITAAMINEN	8
3.6 PIHA-ALUE / PIHAMAA	9
<i>Rakennuspaikan kuivanapito</i>	<i>9</i>
<i>Pihamaan korkeusasema</i>	<i>9</i>
<i>Liikennejärjestelyt</i>	<i>9</i>
<i>Istutukset ja puusto</i>	<i>9</i>
<i>Maanalaiset johdot ja rakenteet</i>	<i>9</i>
<i>Osoitemerkintä</i>	<i>10</i>
3.7 TONTIN RAJAN YLITTÄMINEN	10
4. RAKENTAMINEN ASEMAKAAVA-ALUEEN ULKOPUOLELLA	11
4.1 RAKENNUSPAIKKA	11
4.2 RAKENTAMISEN MÄÄRÄ	11
4.3 RAKENTAMINEN RANTA-ALUEELLE (MRL 72 §)	11
5. SUUNNITTELUTARVEALUE	13

6. MAAPERÄ, POHJAVEDET, VESI- JA JÄTEHUOLTO, MELU	14
6.1 MAAPERÄ.....	14
6.2 POHJAVESIALUEET	14
6.3 VESIHUOLTO	14
6.4 HULEVESI	15
6.5 JÄTEHUOLTO	15
6.6 MELU JA TÄRINÄ	15
7. RAKENNUKSEN SUUNNITTELU JA ELINKAARI.....	16
7.1. SUUNNITTELU JA SUUNNITTELIJAT	16
7.2. RAKENNUKSEN MUUNNELTAVUUS JA ESTEETTÖMYYS.....	16
7.3. RAKENNUKSEN PURKAMINEN	16
8. ASEMAKAAVOJA TÄYDENTÄVÄT MÄÄRÄYKSET	17
9. RAKENNUSTYÖN AIKAISET JÄRJESTELYT	18
9.1 TYÖMAAJÄRJESTELYT	18
9.2 TYÖMAATAULU	18
10. ERINÄISIÄ MÄÄRÄYKSIÄ	19
10.1 MÄÄRÄYKSISTÄ POIKKEAMINEN	19
10.2 TÄYDENTÄVÄT OHJEET JA LIITTEET	19
10.3 VOIMAANTULO	19

LIITTEET:

1. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009
2. Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt Rakennettu Häme 2003 mukaan
3. Riihimäen rakennuskulttuuria 2010
 - a. Taajama-alueella sijaitsevat merkittävät kohteet
 - b. Taajama-alueen ulkopuolella sijaitsevat kohteet
4. Pohjavesialueet

1. SOVELTAMISALA JA VIRANOMAISET

1.1 SOVELTAMISALA

Maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) ja – asetuksessa (MRA) olevien sekä muiden maan käyttämistä ja rakentamista koskevien säännösten ja määräysten lisäksi on Riihimäen kaupungissa noudatettava tämän rakennusjärjestyksen määräyksiä, ellei oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa, asemakaavassa tai Suomen rakentamismääräyskoelman määräyksissä ole toisin määrätty. Lisäksi on huomioitava Riihimäen kaupungin ympäristönsuojelumääräykset.

1.2 RAKENNUSVALVONTAVIRANOMAINEN

Riihimäen kaupungin rakennusvalvontaviranomainen on ympäristölautakunta. Sen alaisena toimii rakennusvalvontayksikkö.

Rakennusvalvonnan asiantuntijaelimenä toimii katselmustoimikunta, johon kuuluvat:

- rakennustarkastaja
- kaavoituspäällikkö
- alueellisen pelastuslaitoksen edustaja
- ympäristönsuojelupäällikkö
- ympäristöterveysosaston vastaava terveystarkastaja

tai muu heidän edustamiensa toimielinten edustaja

- tarvittaessa rakennusvalvontayksikön muut henkilöt

Toimikunnan puheenjohtajana toimii rakennustarkastaja ja sihteerinä hänen määräämänsä rakennusvalvontayksikön henkilö.

Katselmustoimikunta antaa lausuntonsa rakennuslupahakemuksista ja tarvittaessa toimenpide-, purku- ja maisematyölupahakemuksista.

Katselmustoimikunta voi kutsua asiantuntijoita kokoukseen.

1.3 MÄÄRITELMIÄ

Rakennuspaikka

Tässä rakennusjärjestyksessä käytetään nimitystä rakennuspaikka sekä asemakaavan tai erillisen tonttijaon mukaisesta tontista että tilan, määräalan tai muun vastaavan maa-alueen muodostamasta alueesta.

Katos

Katos on rakennelma tai rakennuksen osa, jonka kiinteiden seinien pinta-alasta on avoinna vähintään 30 %.

Kerrosala

Rakennuksen kerrosalaan luetaan kerrosten alat ulkoseinien ulkopintojen mukaan laskettuna ja se kellarikerroksen tai ullakon ala, johon sijoitetaan tai voidaan tilojen ominaisuuksien perusteella sijoittaa rakennuksen pääasiallisen käyttötarkoituksen mukaisia tiloja.

2. LUPAJÄRJESTELMÄT

2.1 TALOUSRAKENNUKSEN LUVAN- / ILMOITUKSENVARAISUUS

Luvan/ilmoituksen tarve

Lupamenettelyn asemesta jo olevaan asuntoon kuuluvan pienehkön, enintään 25 m²:n suuruisen kevytrakenteisen, tulisijattoman muun talousrakennuksen kuin saunarakennuksen rakentamiseen asemakaava-alueen ulkopuolella sovelletaan ilmoitusmenettelyä.

Lupaa tai ilmoitusta ei tarvita enintään 6 m²:n suuruisen leikkimökin, kasvihuoneen, jätekatoksen tai vastaavan rakentamiseen.

2.2 TOIMENPITEIDEN LUVAN-/ILMOITUKSENVARAISUUS

Maankäyttö- ja rakennuslain 126 §:n ja asetusten 62 § ja 63 § nojalla määrätään toimenpideluvan hakemisesta tai ilmoitusmenettelyn seuraavasti:

TOIMENPIDELUPA HAETTAVA T
ILMOITUS TEHTÄVÄ I
EI EDELLYTÄ LUPAA EIKÄ ILMOITUSTA -

Toimenpide	Asema- kaava-alue	Muu alue
1) Rakennelma (rakentaminen)		
- katos pinta-ala enint. 15 m ² asemakaava- tai ranta-alue	I	
- katos tai vaja, pinta-ala enint. 25 m ² muut alueet		I
- vaja pinta-ala enint. 10 m ²	I	-
- kevytrakenteinen kioskki pinta-ala enint. 10 m ²	I	I
- muuntaja tai laitesuoja pinta-ala enint. 15 m ²	T	I
- maalämpökaivon ja – putkiston rakentaminen	T	T
- jätevesijärjestelmän rakentaminen tai oleellinen muuttaminen	T	T
- alueellisen jätteiden keräyspisteen rakentaminen	T	I
2) Yleisörakennelma (perustaminen tai rakentaminen)		
- urheilu- tai kokoontumispaikka	T	I
- tilapäinen telttarakennelma tai vastaava	I	I
- asuntovaunualue tai vastaava	T	T
3) Liikuteltava laite		
- asuntovaunun tai -laivan tai vastaavan pitäminen paikallaan sellaista käyttöä varten, joka ei liity tavanomaiseen retkeilyyn tai veneilyyn	T	T
4) Erillislaitte (rakentaminen)		
- masto tai antenni, korkeus enint. 20 m	I	I
- säiliö, lantavarasto tai vastaava rakennelma	T	I
- muistomerkki tai vastaava	I	I
- hiihtohissi	T	T
- suurehko lautasantenni (halkaisija 1,2 - 2 m)	I	I
- aurinkopaneeli 2 – 10 m ²	I	I
- tuulivoimala, korkeus enintään 20 m	T	T
- suurehko valaisinpylväs tai vastaava, korkeus yli 15 m	I	I

5) Vesirajalaite (rakentaminen)		
- suurehko laitur, pituus yli 10 m tai ala yli 20 m ²	T	T
- muu vesirajaa muuttava tai siihen olennaisesti vaikuttava rakennelma, kanava, aallonmurtaja tai vastaava	T	T
6) Säilytys- tai varastointialue (järjestäminen)		
- muusta alueesta erotettu suurehko varastointi- tai pysäköintialue taikka tällaiseen alueeseen verrattava alue	T	T
7) Julkisivutoimenpide		
- kattomuodon muuttaminen, julkisivumateriaalin tai julkisivun olennainen muuttaminen	T	T
- katteen tai ulkoverhouksen värityksen olennainen muuttaminen	I	I
- ikkunajaon olennainen muuttaminen	T	I
- katukuvaan vaikuttavan markiisin tai muun laitteen asettaminen	I	-
- parvekkeen tai terassin lasittaminen	T	I
8) Mainostoimenpide		
- muun kuin maantielaissa säädetyn rakennelman, tekstin tai kuvan asettaminen ulkosalle mainos- tai muussa kaupallisessa tarkoituksessa taikka ikkunaa peittävän mainoksen pysyvä tai pitkäaikainen asettaminen	T	I
9) Aitaaminen (rakentaminen)		
- rakennettuun ympäristöön liittyvä erottava kiinteä aita tai kadun reunusmuuri	T	I
- asuinpientalotonttien enintään 1,2 metrin korkuisen aidan rakentaminen	I	-
10) Kaupunkikuvajärjestely		
- muut kaupunki- tai ympäristökuvaan merkittävästi ja pitkäaikaisesti vaikuttavat järjestelyt ja muutokset	T	I

Ilmoitukseen on liitettävä tarpeellinen selvitys toimenpiteen laajuudesta ja laadusta sekä tarvittaessa naapurien kuulemisesta.

Rakennusvalvontaviranomaisen tulee ilmoituksen sijasta edellyttää rakennus- tai toimenpideluvan hakemista, jos se yleisen edun tai naapurien oikeusturvan kannalta on tarpeen (MRL 129 § 2 mom).

Rakentamiseen tai muuhun toimenpiteeseen voidaan ryhtyä, jollei rakennusvalvontaviranomainen 14 päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta ole edellyttänyt luvan hakemista ilmoitettuun hankkeeseen tai vaatinut asian ratkaisemiseksi tarpeellisia lisäselvityksiä (MRL 129 § 2 mom).

Ilmoitus raukeaa, ellei toimenpidettä ole saatettu loppuun kolmen vuoden kuluessa.

Sellaiset pihamaan rakenteet ja laitteet, jotka eivät edellytä lupa- tai ilmoitusmenettelyä, on kuitenkin rakennettava säädösten ja määräysten mukaiselle etäisyydelle naapurin rajasta ja rakennuksista, niiden on sopeuduttava ympäristöön eikä niistä saa aiheutua naapurille kohtuutonta haittaa. Lisäksi rakentaminen on tehtävä siten, että ne eivät aiheuta palon leviämisen vaaraa muihin samalla tai toisella rakennuspaikalla oleviin rakennelmiin tai rakennuksiin.

Vähäisen mainoslaitteen sijoittaminen ei edellytä lupa- tai ilmoitusmenettelyä. Vähäiseksi katsotaan laite, joka on korkeudeltaan enintään 40 cm ja leveydeltään enintään 100 cm eikä se ulotu yli 15 cm:ä julkisivun pinnasta. Rakennusluvassa hyväksytyille mainoksille varatuille julkisivupinnoille sijoitettavat mainokset voidaan toteuttaa ilmoitusmenettelyllä.

3. RAKENTAMISEN SJOITTUMINEN JA YMPÄRISTÖN HUOMIOON OTTAMINEN

3.1 SJOITTUMINEN

Etäisyydet asemakaava-alueen ulkopuolella

Rakennuksen etäisyyden rakennuspaikan rajasta, yksityisen tien alueesta tai kulkuoikeuden rajasta tulee olla yhtä suuri kuin rakennuksen korkeus kuitenkin vähintään 8 metriä, ilmoitusmenettelyllä hyväksyttävän rakennelman osalta etäisyyden tulee olla vähintään 5 metriä.

Rakennuksen etäisyyden toisen omistamalla tai hallitseamalla maalla olevasta rakennuksesta tulee olla vähintään 12 metriä.

3.2 RAKENNUSTEN SOVELTUMINEN RAKENNETTUUN YMPÄRISTÖÖN JA MAISEMAAN

Maisema ja ympäristö

Rakennusten sijainnin rakennuspaikalla tulee olla sellainen, että maiseman luonnonmukaisuus mahdollisuuksien mukaan säilyy.

Rakennuksen korkeusaseman tulee sopeutua olemassa olevan ympäristön korkeusasemiin sekä katukorkeuteen ja kuntatekniikkaan.

Maisemallisesti merkittävillä peltoalueilla rakentaminen tulee sijoittaa mahdollisuuksien mukaan olemassa olevien pihapiirien ja metsäsaarekkeiden tuntumaan.

Rakentamisessa on mahdollisuuksien mukaan säilytettävä rakennuspaikan luonnonmukaisuus sekä säästettävä arvokkaita kasvillisuuden reunavyöhykkeitä, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä kuten siirtolohkareita, kauniita yksittäispuita jne.

Rakennuspaikka tulee tarvittaessa sopivin istutuksin liittää ympäröivään maisemaan.

Rakennustyön yhteydessä vaurioitunut tai muuten ympäristöä rumentava osa rakennuspaikasta on istutuksin ja alueen käyttöön liittyvin järjestelyin saatettava kokonaisuuteen sopivaan asuun.

Oleva rakennuskanta ja kulttuurimaisema

Rakennettaessa olevien rakennusten yhteyteen on rakentamisen sovelluttava noudatettuun rakennustapaan ja olemassa olevaan rakennuskantaan sijoituksen, koon, muodon, ulkomateriaalien, värityksen sekä julkisivun jäsentelyn osalta. Rakennuspaikalla rakennusten tulee muodostaa ympäristökuvaltaan/kaupunkikuvaltaan sopusuhtainen kokonaisuus.

Rakennuslupamenettelyssä on huomioitava valtakunnallisten inventointien mukaiset merkittävät kulttuuriympäristöt, jotka perustuvat Valtioneuvoston kulloinkin hyväksymään ja voimassa olevaan rakennetun ympäristön inventointiin (Liite 1), sekä maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt ja maisema-alueet (Liite 2). Kaupungin toimesta

on päivitetty selvitys "Riihimäen rakennuskulttuuria 2010" (Liite 3). Näiden mukaisten kohteiden uudis- ja korjausrakentamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota alueiden erityspiirteiden ja kulttuurisen omaleimaisuuden säilyttämiseen.

3.3 JULKINEN KAUPUNKITILA

Julkisen kaupunkitilan määritelmä

Julkisella kaupunkitilalla tarkoitetaan tilaa, joka on asemakaavassa määritelty katu-, katuaukio-, puisto-, virkistys- tai liikennealueeksi tai joka on asema-kaava-alueen ulkopuolella edellä mainitussa käytössä.

Kadut, torit ja muut vastaavat liikennealueet

Katujen, torien ja muiden vastaavien liikennealueiden päällystysmateriaalit ja muut rakenteet on suunniteltava ja rakennettava kunkin alueen kaupunkikuvaan ja ominaispiirteisiin sopiviksi ja esteettömiksi.

Katu, tori tai muulle vastaavalle alueelle ei saa sijoittaa siirrettäviä myynti-, tiedotus- tai mainoslaitteita, jos ne vaarantavat jalankulkijoiden turvallisuuden tai haittaavat kadun käyttämistä ja kunnossapitoa.

Julkisen kaupunkitilan rakennelmat ja laitteet

Julkiseen kaupunkitilaan sijoitettavien rakennelmien koko, rakenne ja ulkoasu on suunniteltava ja rakennettava kunkin alueen kaupunkikuvaan sopivaksi ja siten, etteivät ne muodosta liikuntaestettä. Jakokaapit ja muut vastaavat tekniset laitteet on keskustatoimintojen alueella sijoitettava, mikäli mahdollista, rakennuksiin.

Puistot

Puistoihin rakennettavien rakennusten, rakennelmien, laitosten ja muiden rakenteiden sekä puistokäytävien pinnoitteiden tulee soveltua kunkin puiston luonteeseen. Puistoon ei saa sijoittaa myynti- tai mainoslaitetta ilman viranomaisen lupaa.

Tapahtumien järjestäminen

Erilaisten tapahtumien järjestämistä varten voidaan julkiseen kaupunkitilaan pystyttää yleisötelttoja ja muita vastaavia siirrettäviä rakennuksia ja rakennelmia ilman rakennusvalvontaviranomaisen lupaa niin, että ne voivat olla pystytettyinä paikallaan ja käytössä korkeintaan kaksi viikkoa. Tapahtumien järjestämisellä pitää aina olla maanomistajan lupa ja muut mahdollisesti tarvittavat luvat.

Tapahtumia järjestettäessä on huolehdittava muun muassa riittävästä pelastusteistä, jätehuolto- ja käymäläjärjestelyistä, häiritsevän melun ennalta ehkäisystä ja paikan siistimisestä tapahtuman jälkeen.

3.4 RAKENNETUN YMPÄRISTÖN HOITO JA VALVONTA

Ympäristön hoito

Rakennettu ympäristö on pidettävä rakennusluvan mukaisessa käytössä ja siistissä kunnossa.

Ympäristöön olennaisesti vaikuttavien ulkovarastojen, kompostointi- tai jätesäiliöiden tai -katosten ympärille on tarvittaessa istutettava näkösuoja tai rakennettava aita.

Asemakaava-alueella asuinrakennuksen tontilla ei saa säilyttää linja-autoa, raskasta kuorma-autoa, yhdistelmäajoneuvoa tai suurehkoa työkonetta, ellei säilyttäminen perustu tontin vahvistettuun pihamaajärjestelyyn tai rakennusvalvontaviranomainen ole hyväksynyt toimenpidettä.

Töhryt rakennuksen julkisivuista tulee poistaa niin pian kuin poistaminen on teknisesti mahdollista.

Ympäristön valvonta

Ympäristölautakunta ja sen alaiset viranhaltijat voivat suorittaa ympäristön hoidon valvontaa pitämällä tarvittaessa katselmuksia päättäminään ajankohtina.

Katselmuksen ajankohdista ja alueista on ilmoitettava kiinteistönomistajille ja -haltijoille lautakunnan päättämällä tavalla.

3.5 AITAAMINEN

Aita on tehtävä ja kunnossapidettävä siten, että se sopeutuu ympäristöön. Aita ei saa näkyvyyttä rajoittamalla tai muulla tavalla aiheuttaa haittaa tai vaaraa liikenteelle eikä aiheuttaa tarpeettomasti haittaa naapurikiinteistöille.

Katua, maantietä tai muuta yleistä aluetta vastassa oleva aita on tehtävä tai istutettava kokonaan rakennuspaikan puolelle. Istutettavaa aita on hoidettava siten, että aidan juuret ja oksisto pysyvät täysikasvuisenakin rakennuspaikan puolella.

Aidan, joka ei ole naapurikiinteistön rajalla tekee ja pitää kunnossa kiinteistön haltija.

Tonttien tai rakennuspaikkojen välisen aidan tekemiseen ja kunnossapidämiseen ovat kummankin kiinteistön haltijat velvolliset osallistumaan puoleksi kumpikin, jollei velvollisuuden muunlaiseen jakamiseen ole erityistä syytä. Mikäli asiasta ei sovita, siitä päättää rakennusvalvontaviranomainen.

Ellei rakennuspaikan aita sijoiteta rajalle, tulee aita sijoittaa siten, että se on pihalueiden järjestelyjen kannalta tarkoituksenmukainen ja huollettavissa.

Rakennuspaikan kuivanapito

Rakennuspaikka tulee tarpeellisilta osin salaojittaa riittävään syvyyteen. Sade- ja sulamisvesien haitaton johtaminen on järjestettävä. Mikäli vesiä johdetaan rakennuspaikan ulkopuolelle hulevesiverkoston toiminta-alueen ulkopuolella, on siihen oltava maanomistajan suostumus. Pinta- ja kuivatusvesiä ei saa johtaa jätevesiviemäriin.

Pihamaan korkeusasema

Pihamaan korkeusaseman tulee sopeutua ympäristön korkeussemiin.

Milloin maanpinnan luonnollista korkeutta muutetaan tai suoritetaan muita toimenpiteitä, jotka muuttavat luonnollista vedenjuoksua alueella, rakennuspaikan omistaja tai haltija on velvollinen huolehtimaan, ettei toimenpiteestä aiheudu huomattavaa haittaa naapurille lisääntyvästä pintavedestä tai muulla tavalla.

Liikennejärjestelyt

Liittymässä katuun tai tiehen sekä rakennuspaikan sisäisissä järjestelyissä on otettava huomioon liikenneturvallisuus ja tarvittaessa pelastustoiminnan tarvitsemat tilajärjestelyt.

Tontille johtavan ajoneuvoliittymän leveyden tulee olla vähintään 3 metriä. Ajoväylän pituuskaltevuus ei saa olla jyrkempi kuin 1:7. Asuntoalueilla liittymän leveys saa olla enintään 5 metriä ja muilla alueilla enintään 10 metriä. Omakotitontille saa tehdä yhden ajoneuvoliittymän. Avo-ojitetulla alueella liittymä tulee varustaa riittävän kokoisella (vähintään 300 mm) rummulla.

Pelastuslaitoksen nostokalustolla on oltava vapaa pääsy 3-kerroksisen ja sitä korkeamman rakennuksen viereen siten, että pelastustoimenpiteet ovat mahdollisia. Pelastustiet on merkittävä kyltein ja ne on pidettävä jatkuvasti ajokelpoisina.

Istutukset ja puusto

Rakennuspaikan olemassa olevaa kasvillisuutta on mahdollisuuksien mukaan suojeltava ja säilytettävä. Rakennelmia ei saa yleensä sijoittaa kadun puoleiselle istutettavalle tontinosalle lukuun ottamatta pienehköjä jätekatoksia.

Puiden kaatamiseen tarvitaan asemakaava-alueella maisematyölupa, ellei toimenpidettä ole hyväksytty voimassaolevassa rakennus- tai toimenpideluvassa. Lupa ei ole tarpeen, jos toimenpide on vähäinen. Luvan tarpeen arvioinnin suorittaa katu- ja puistoyksikkö. Rakennuspaikan omistajan tai haltijan tulee valvoa rakennuspaikalla olevan puuston kuntoa.

Maanalaiset johdot ja rakenteet

Rakennuspaikalla ja sen läheisyydessä käytössä olevat maanalaiset johdot ja rakenteet on suunnittelun yhteydessä selvitettävä

Osoitemerkintä

Rakennetun rakennuspaikan omistaja tai haltija on velvollinen asettamaan kadulta tai tieltä näkyvään paikkaan osoitenumeron. Mikäli samalla tontilla on useampia asuinrakennuksia, on tontille johtavan ajoväylän alkupäähän sijoitettava tonttiopastetaulu. Asemakaava-alueella olevien rakennusten osoitenumerot ja porraskirjaimet on valaistava.

3.7 TONTIN RAJAN YLITTÄMINEN

Mikäli rakennus saadaan rakentaa tontin kadun puoleiseen rajaan kiinni, rakennus saa ulottua tontin rajan yli katualueelle tai erityisestä syystä muulle yleiselle alueelle seuraavasti:

- 1) Rakennuksen perustusrakenteet maan pinnan alapuolella 1,5 metrin syvyyteen saakka 0,15 metriä ja maanpinnasta 1,5 metriä syvemmällä olevat perustusrakenteet 0,5 metriä.
- 2) Erkkerit, katokset, räystäät, parvekkeet ja muut vastaavat ilmassa olevat rakennuksen osat 1 metrin verran. Julkisen rakennuksen ja liikerakennuksen pääsisäänkäynnin katos voi ulottua katualueelle pidemmällekin.
- 3) Tekniset laitteet ja muut vastaavat 0,5 metriä, portaat 0,5 metriä ja ulkoseinän lisäeristys harkinnan mukaan.
- 4) Mainos- yms. laitteet vähintään 2,4 metrin korkeuteen sijoitettuna 0,75 metriä, muussa tapauksessa 0,15 metriä.

Ylittävien osien on sopeuduttava ympäristöön. Niistä ei saa aiheutua haittaa kadun tai muun yleisen alueen käytölle eikä henkilö- ja liikenneturvallisudelle.

Rakennuspaikan rajan ylittävän osan alle on jätävä vapaata korkeutta kohtien 2-3 mukaisissa ylityksissä vähintään 3 metriä, markiisien osalta vähintään 2,4 metriä ja ajoradan päällä tai lähempänä kuin 0,5 metriä ajoradan reunasta vähintään 4,5 metriä.

Erkkerit ja parvekkeet eivät saa ulottua yhtä metriä lähemmäksi naapurirakennuspaikan rajaa.

4. RAKENTAMINEN ASEMAKAAVA-ALUEEN ULKOPUOLELLA

4.1 RAKENNUSPAIKKA

Sen lisäksi, mitä rakennuspaikalle asetettavista vähimmäisvaatimuksista on säädetty maankäyttö- ja rakennuslain 116 §:ssä, on rakennuspaikan oltava pinta-alaltaan vähintään 5000 m².

Uudestaan rakentaminen, peruskorjaus ja vähäinen lisärakentaminen saadaan suorittaa rakennuspaikan pinta-alan estämättä, jos rakennuspaikka pysyy samana.

Määräyksiä ei sovelleta alueella, jolla on voimassa rakennuskielto asemakaavan laatimista varten.

4.2 RAKENTAMISEN MÄÄRÄ

Asutokäyttöön tarkoitettulle rakennuspaikalle saa rakentaa yhden enintään 1/2-kerroksisen, kaksiasuntoisen asuinrakennuksen, jonka kerrosala saa olla enintään 300 neliömetriä. Toisen asunnon huoneistoala saa olla enintään 70 neliömetriä. Lisäksi rakennuspaikalle saa rakentaa sen käyttötarkoitukseen liittyviä talousrakennuksia. Talousrakennuksen kerrosala saa olla enintään 75 neliömetriä. Talousrakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 100 neliömetriä.

Rakennuspaikan pinta-alasta saa käyttää rakentamiseen yhteensä enintään 8 prosenttia.

Rakennuksen pääasiallisen käyttötarkoituksen mukaisten tilojen sijoittaminen voidaan sallia maanpinnan alapuolelle, mikäli se ottaen huomioon rakennus ja sen käyttötarkoitus, rakentamismääräykset sekä soveltuminen rakennettuun ympäristöön on mahdollista.

Rakennuspaikalle, jonka pinta-ala on alle 2 hehtaaria, ei saa sijoittaa hevostallia tai muuta vastaavaa eläinsuojaa tai maneesia.

Vähintään 2 hehtaarin suuruisen asuinrakennuspaikan yhteyteen voidaan rakentaa enintään 75 k-m²:n suuruinen hevostalli tai muu eläinsuoja 1-3 hevoselle tai ponille. Tallin ja lantalan vähimmäisetäisyys naapurina olevan asuinkiinteistön rajasta tulee olla 50 metriä.

4.3 RAKENTAMINEN RANTA-ALUEELLE (MRL 72 §)

Rakennuspaikan tulee olla sijainniltaan, maastosuhteiltaan ja maaperältään tarkoitukseen sovelias ja pinta-alaltaan vähintään 1 hehtaari. Rakennuspaikan rantaviivan pituuden tulee olla vähintään 70 metriä.

Uudestaan rakentamisen, peruskorjauksen ja vähäisen lisärakentamisen yhteydessä voidaan pinta-alavaatimuksesta ja rantaviivan pituudesta poiketa, jos rakennuspaikka pysyy samana.

Ranta-alueelle saa rakentaa ainoastaan lomanviettoon liittyviä yksikerroksisia, kellaritomia rakennuksia. Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden 1-asuntoisen loma-asunnon sauna- ja talousrakennuksineen. Yhteenlaskettu kerrosala rakennuspaikkaa kohti saa olla enintään 100 neliömetriä, josta erillisen loma-asunnon osuus saa olla enintään 75 neliömetriä. Kuhunkin rakennukseen saa lisäksi rakentaa katettua ulkotilaa enintään 25 % rakennetusta kerrosalasta. Katetun ulkotilan koko saunan yhteydessä saa kuitenkin olla saunan koosta riippumatta 6 m².

Rakennuksen etäisyyden rantaviivasta ja rakennusten sijainnin rakennuspaikalla tulee olla sellainen, että rantamaiseman luonnonmukaisuus säilyy. Rakennuspaikan puusto ja muu kasvillisuus on säilytettävä erityisesti rakennusten ja rantaviivan välisellä vyöhykkeellä.

Rakennusten etäisyyden keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta tulee olla vähintään 40 metriä. Erillisen saunarakennuksen, jonka kerrosala on enintään 25 neliömetriä, saa sijoittaa 20 metrin etäisyydelle keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta, milloin se jätevesien käsittelyn osalta on mahdollista ja rakennus liittyy yhtenäiseen rakennusryhmään tai muutoin sopeutuu ympäristökuvaan.

Saunarakennus on yksikerroksinen rakennus, jossa saunatilat (löylyhuone, pesuhuone, pukuhuone) muodostavat vähintään puolet rakennuksen kerrosalasta.

Rakentamisessa ranta-alueella tulee erityistä huomiota kiinnittää rakennuksen korkeusasemaan, muotoon, ulkomateriaaleihin ja värytykseen.

Rakennuksen etäisyyden naapurin hallitsemasta maasta, yksityisen tien alueesta tai kulkuoikeuden rajasta tulee olla vähintään 8 metriä.

5. SUUNNITTELUTARVEALUE

Maankäyttö- ja rakennuslain 16 § suunnittelutarvealueeksi määrätään koko kaupungin alue lukuun ottamatta asemakaavoitettua aluetta.

Rajaamisen perustelut ovat seuraavat:

1. Sijainnin vuoksi on odotettavissa suunnittelua edellyttävää yhdyskuntakehitystä seuraavilla alueilla:

- koko kunnan alueella, koska
 - o kunnan pinta-ala on pieni
 - o kunnan väkiluku on kasvava
 - o rakentamiskelpoiset alueet ovat vähissä
- asemakaava-alueen lievealueet
- moottoritien liittymien ympäristöt
- liikennekehittämishankkeiden linjaukset
- yhdyskuntateknisten verkostojen hyödyntämisen ja suunnittelun kannalta olennaiset vaikutusalueet (runkovesijohdot, runkoviemärit, maakaasujohto, voimajohdot)

2. Erityisten ympäristöarvojen kuten luonnon, maiseman tai rakennuskulttuurin vuoksi on tarpeen suunnitella maankäyttöä seuraavilla alueilla:

- pohjavesialueet
- Museoviraston muinaisjäännösrekisterin mukaiset alueet
- Museoviraston luokittelemat valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöalueet
- Riihimäen merkittäviä rakennuksia, rakennusryhmiä ja kulttuurimaisemakokonaisuuksia koskevat alueet
- Usmin gabroalue
- luonnonsuojelulain perusteella suojellut alueet
- maakuntakaavan mukaiset suojelualueet

3. Erityisten ympäristöhaittojen vuoksi on tarpeen suunnitella maankäyttöä seuraavilla alueilla:

- raideliikenteen melualueet
- tieliikenteen melualueet
- varuskunnan ampumaratamelualue
- maa-ainesten ottoalueet
- kaatopaikka-alueet
- tulvavaara-alueet
- vaarallisia kemikaaleja käsittelevien laitosten konsultointivyöhykkeet

Suunnittelutarvealueella luvan arviointi perustuu maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:ssä säädettyihin erityisiin edellytyksiin sen lisäksi, mitä luvan edellytyksistä muutoin säädetään.

Ranta-alueiden suunnittelutarpeesta säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 72 §:ssä.

6. MAAPERÄ, POHJAVEDET, VESI- JA JÄTEHUOLTO, MELU

6.1 MAAPERÄ

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on selvitettävä rakennuspaikan perustamisolosuhteet ja viranomaisen niin vaatiessa rakennuspaikan maaperän mahdollinen pilaantuneisuus. Nämä selvitykset sekä selvitys niistä toimenpiteistä, joihin pilaantumisen johdosta on tarpeen ryhtyä, on liitettävä rakennuslupahakemukseen.

Mikäli maaperä on todettu pilaantuneeksi tai rakentamisen aikana havaitaan pilaantuneita maa-aineksia, on asiasta ilmoitettava Hämeen ELY-keskukselle ja ympäristönsuojeluyksikölle. Pilaantunut maaperä on puhdistettava ennen rakennustöiden aloittamista tai jatkamista ELY-keskuksen antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti.

Rakentamisessa on otettava huomioon maaperän ja käytettävien materiaalien mahdollinen radonpitoisuus.

6.2 POHJAVESIALUEET

Tehtäessä rakennustöitä luokitellulla pohjavesialueella (Liitekartta 4) on kiinnitettävä erityistä huomiota pohjaveden pilaantumisen estämiseen. Maata kaivettaessa on pohjaveden ylimmän pinnan ja maanpinnan välille jätettävä riittävä (vähintään 2 metriä) suojakerros. Täyttöjä tehtäessä on täyttöaineen oltava laadultaan täyttöön soveltuvaa puhdasta kivennäismaata. Täyttömaiden alkuperä ja puhtaus on tarvittaessa selvitettävä rakennusvalvontaviranomaiselle.

Haettaessa lupaa rakentamiseen pohjavesialueelle, on lupa-asiakirjoihin viranomaisten niin vaatiessa liitettävä asiantuntijan laatima pohjaveden hallintasuunnitelma ja siihen liittyvä pohjaveden tarkkailuohjelma.

Likaisia pintavesiä tuottavien alueiden pintavedet on johdettava pohjavesialueen ulkopuolelle tai ne on johdettava suunnitellusti alueen hulevesijärjestelmään. Haitallisten aineiden kuten öljyn, erotuksesta on huolehdittava.

Tärkeillä pohjavesialueilla on varastorakennusten, autosuoja- ja huoltorakennusten alapohjat rakennettava tiiviiksi.

Öljy- ja polttoainesäiliöt sekä muut vaarallisten aineiden säiliöt on sijoitettava kaupungin ympäristönsuojelumääräysten mukaisesti.

Viemäroimättömällä alueella jätevesien maaperään imeyttäminen on kielletty.

Maalämpöjärjestelmässä käytettävä neste ei saa olla haitallista pohjavedelle.

6.3 VESIHUOLTO

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava riittävän ja laadultaan soveltuvan talousveden saannista rakennuspaikalle, mikäli rakennuksen käyttö sitä edellyttää. Rakennuslupahakemuksen yhteydessä on esitettävä talousveden saantitapa.

Vesihuoltolaitosten verkostojen ulkopuolella jätevesien käsittelyjärjestelmät on toteutettava talousjätevesien käsittelystä annetun asetuksen ja kaupungin ympäristönsuojelumääräysten mukaisesti. Umpisäiliötä käytettäessä säiliö on aina varustettava täyttymisen ilmaisevalla hälytysjärjestelmällä.

6.4 HULEVESI

Hulevedet tulee ensisijaisesti käsitellä suunnitellusti rakennuspaikalla. Mikäli hulevesiä ei voi maaperäolosuhteiden takia imeyttää syntypaikallaan, on ne johdettava veden virtausta hidastavalla tai viivyttävällä järjestelmällä hulevesiviemäriverkostoon tai hulevesiviemäriin puuttuessa avo-ojastoon tai muulla tavalla pois rakennuspaikalta. Hulevesien poisjohtaminen on tehtävä siten, ettei siitä aiheudu huomattavaa haittaa naapureille.

Rakennus-, maisematyö- tai toimenpidelupahakemuksessa tulee tarvittaessa esittää selvitys hulevesien käsittelystä ja johtamisesta.

Hulevesien johtamiseen käytettäviä avo-ojia ei saa täyttää. Mikäli täyttäminen on välttämätöntä, tulee hulevesien vaihtoehtoinen johtaminen toteuttaa rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymällä tavalla.

Ympäristölautakunta voi määrätä useampia kiinteistöjä suunnittelemaan ja toteuttamaan yhteisen sade- ja pintavesijärjestelyn, mikäli se alueen vesiolosuhteiden johdosta on tarpeellista.

6.5 JÄTEHUOLTO

Rakennuspaikalle on osoitettava jätehuoltoon suunnitellut riittävät tilat ja keräysvälineet. Jätehuollon järjestämisessä on noudatettava myös kaupungin jätehuoltomääräyksiä.

Jätteiden keräysvälineet ja kompostorit on sijoitettava vähintään 8 metrin etäisyydelle asuinrakennuksista. Omakotialueilla vähimmäisetäisyys omasta asuinrakennuksesta on neljä metriä. Lyhyempi etäisyys omasta asuinrakennuksesta voidaan sallia, mikäli keräilyvälineet erotetaan siitä tehokkaalla, tapauskohtaisesti määritettävällä palosastonilla. Uudet jätekatokset tulee rakentaa lukittuina. Määräys ei koske erillispientaloja.

6.6 MELU JA TÄRINÄ

Rakennusten ja oleskelupihamaan suunnittelussa ja rakentamisessa tulee melun ja tärinän torjunnassa pyrkiä siihen, että voimassa olevat enimmäisohjearvot eivät häiriintyvissä kohteissa ylity.

Rakennusvalvontaviranomaiselle tulee viranomaisen niin vaatiessa esittää asiantuntijan laatima selvitys melusta ja tärinästä sekä niiden torjunnasta.

7. RAKENNUKSEN SUUNNITTELU JA ELINKAARI

7.1. SUUNNITTELU JA SUUNNITTELIJAT

Rakennusten suunnittelun lähtökohtana tulee rakennukselle määritellä sen käyttötarkoitus huomioiden riittävän pitkä käyttöikä.

Rakennushankkeiden suunnittelijoiden ja toteuttajien tulee olla päteviä ja ammattitaitoisia.

Lämmitettävät rakennukset on suunniteltava siten, että niiden energiankulutus jää vähäiseksi.

7.2. RAKENNUKSEN MUUNNELTAVUUS JA ESTEETTÖMYYS

Rakennusten suunnittelussa on huomioitava, että se on elinkaarensa aikana kohtuullisin kustannuksin muunneltavissa käyttäjien tarpeiden muuttuessa.

Asuinhuoneistot tulee suunnitella siten, että niiden varustaminen liikuntaesteisille soveltuviksi on kohtuullisin kustannuksin järjestettävissä.

7.3. RAKENNUKSEN PURKAMINEN

Rakennuksen tai sen osan purkamislupahakemuksessa tulee viranomaisen niin vaatiessa esittää selvitys rakennuksen historiallisesta tai rakennustaiteellisesta arvosta.

Rakennusvalvontaviranomainen voi edellyttää, että ennen purkamistyön aloittamista on laadittava purkamissuunnitelma. Purkamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota purkamistyöstä aiheutuvien melu- ja pölyhaittojen rajoittamiseen sekä työ- ja paloturvallisuuteen. Purkujäte tulee toimittaa hyötykäyttöön. Tarvittaessa on purkukohteessa tehtävä lyijy- ja asbestikartoitus sekä ongelmajätteiden kartoitus.

Jos purettavan rakennuksen rakennuspaikalle ei välittömästi rakenneta uudisrakennusta, on se siistittävä purkamisen jälkeen ja vaurioitunut katu- ja muu yleinen alue on viivytyksettä korjattava.

8. ASEMAKAAVOJA TÄYDENTÄVÄT MÄÄRÄYKSET

Eräiden tonttien rakennusoikeus, peittoprosentti ja kerrosluku ovat perustuneet sisäasianministeriön 14.10.1948 vahvistamaan rakennusjärjestykseen. Em. määräyksiä ei ole otettu myöhemmin laadittuihin rakennusjärjestyksiin. Tässä rakennusjärjestyksessä asiasta säädetään vuoden 1948 määräysten mukaisesti seuraavaa:

Seuraavien kiinteistöjen tonttitehokkuusluvun, peittoprosentin ja kerrosluvun enimmäismäärät ovat:

Kiinteistötunnus	Tonttitehokkuusluku (e)	Peittoprosentti*	Kerrosluku
694-3-9019-3	0,5	25	II
694-3-9019-6	0,5	25	II
694-3-9019-7	0,5	25	II
694-3-9005-1	1,0	33,3	III

Seuraavien kiinteistöjen rakennusoikeuden ja peittoprosentin enimmäismäärät ovat: (kerrosluku on määritetty asemakaavassa)

Kiinteistötunnus	Tonttitehokkuusluku (e)	Peittoprosentti*
694-1-9026-3	0,5	25
694-1-9026-4	0,5	25

* Peittoprosentilla tarkoitetaan kuinka monta prosenttia tontin pinta-alasta saa käyttää rakentamiseen.

9. RAKENNUSTYÖN AIKAISET JÄRJESTELYT

9.1 TYÖMAAJÄRJESTELYT

Työmaa on pidettävä hyvässä järjestyksessä ja hoidettava niin, ettei siitä aiheudu vahinkoja ulkopuolisille eikä kohtuutonta haittaa ympäristölle. Työmaa on tarvittaessa erotettava ympäristöstä aitaamalla.

Tekninen keskus voi myöntää hakemuksesta oikeuden käyttää katu- tai muuta yleistä aluetta työmaata ja sen huoltotiloja varten. Hakemukseen on liitettävä tarpeelliset suunnitelmat työmaan aitaamisesta ym. työmaajärjestelyistä. Käyttöoikeuden hakijan on suoritettava alueesta teknisen lautakunnan hyväksymän taksan mukainen maksu.

Työmaata varten voidaan rakennettavalle tontille tai alueelle, jolle on myönnetty käyttöoikeus, sijoittaa tarvittavia tilapäisiä työmaarakennuksia.

Rakennuspaikalla sijaitsevat maisemallisesti arvokkaat puut ja luonnontilaiset tontinosat tulee suojata työmaa-aikana huolellisesti.

Työmaan jätehuollon on oltava suunnitelmallista. Työmaalla on oltava työmaan kokoon suhteutetut, riittävät tilat jätehuollon järjestämiseen ja jätehuollossa tulee pyrkiä jätteen määrän vähentämiseen ja hyötykäyttöön.

Rakentamisen johdosta likaantuneet katualueet ja muut yleiset alueet on puhdistettava viipymättä ja rakennustyössä syntyvän pölyn leviäminen tulee estää.

Rakennustyön valmistumisen jälkeen tilapäiset työmaarakennukset, työmaa-aidat ja vastaavat työmaarakenteet on viipymättä poistettava ja työmaa-alue siistittävä. Vaurioitunut katu- tai muu yleinen alue on viivytyksettä pantava kuntoon.

9.2 TYÖMAATAULU

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on tiedotettava tulevasta rakentamisesta sijoittamalla rakennuspaikalle vähintään A 4- kokoinen säänkestävä työmaakyltti samaan aikaan rakennuslupahakemuksen jättämisen kanssa. Kyltissä annetaan riittävä selvitys rakennushankkeesta yhteystietoineen.

Yli kolme kuukautta kestäväälle muulle kuin pientalorakennustyömaalle on pystytettävä ennen työn aloittamista työmaataulu tai vastaava, josta ilmenee työmaan osoite, työn laatu, rakennuttaja, suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavat sekä kohteen aloittamis- ja valmistumisajankohdat.

10. ERINÄISIÄ MÄÄRÄYKSIÄ

10.1 MÄÄRÄYKSISTÄ POIKKEAMINEN

Rakennusluvasta päättävä viranomainen voi poiketa tämän rakennusjärjestyksen määräyksestä, jollei poikkeaminen merkitse määräyksen tavoitteen olennaista syrjäyttämistä.

Mikäli rakennuspaikan vähimmäiskokoa, rakentamisen määrää tai etäisyyksiä ranta-alueilla koskevista määräyksistä halutaan poiketa, lupa voidaan myöntää, mikäli rakentaminen ei vaikeuta kaavoitusta. Ennen asian ratkaisemista on hankittava teknisen keskuksen kaavoitusyksikön lausunto.

10.2 TÄYDENTÄVÄT OHJEET JA LIITTEET

Rakennusvalvontaviranomainen voi antaa rakennusjärjestystä täydentäviä ohjeita. Täydentävät ohjeet eivät saa olla ristiriidassa rakennusjärjestyksen tavoitteiden kanssa.

Rakennusjärjestyksen liitemateriaalin ajantasalla pidosta vastaa ympäristökeskus ja ympäristökeskuksella on oikeus tarkistaa ja täydentää liitemateriaalia.

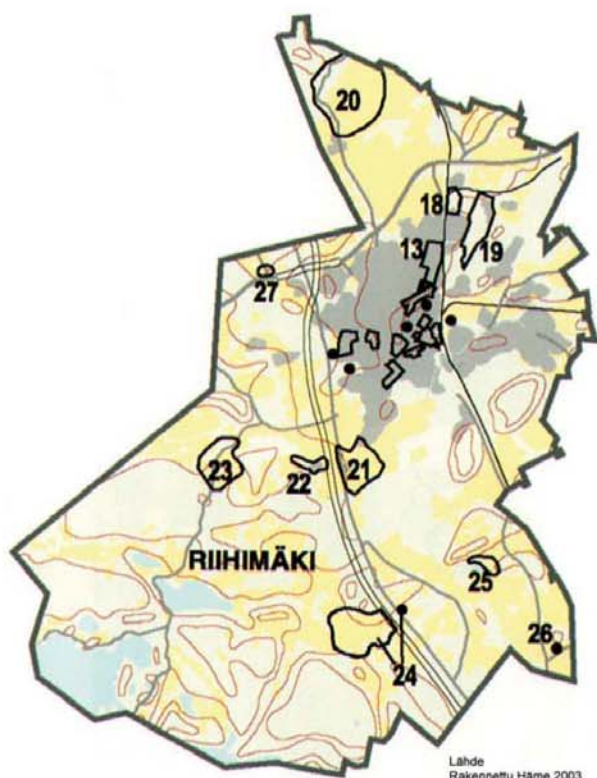
10.3 VOIMAANTULO

Tällä rakennusjärjestyksellä kumotaan Riihimäen kaupungin 1.2.2002 voimaan tullut rakennusjärjestys liitteineen ja uusittu rakennusjärjestys liitteineen astuu voimaan 1.2.2012 alkaen.

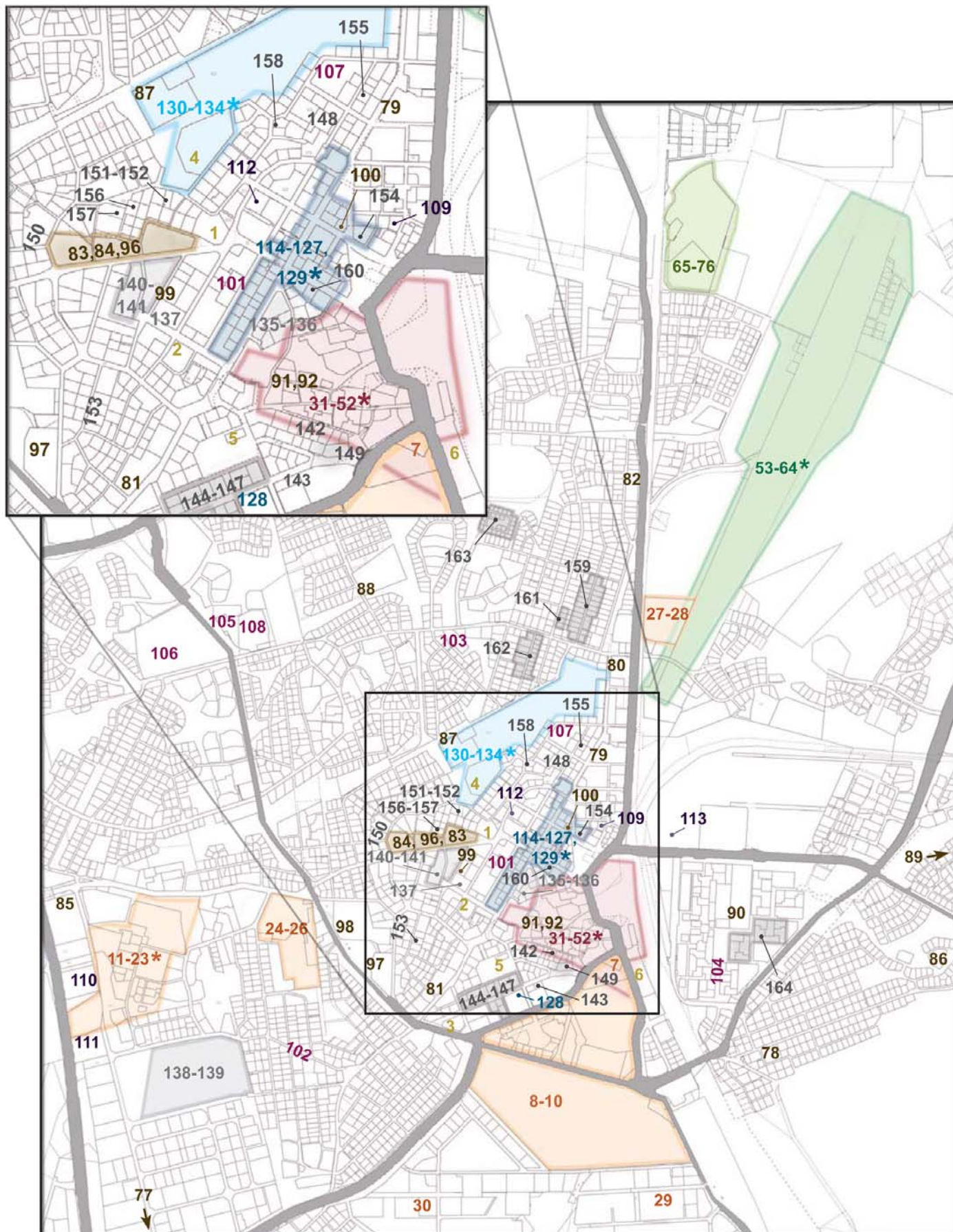
**VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄT RAKENNETUT
KULTTUURIYMPÄRISTÖT RKY 2009**

RIIHIMÄEN MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT RAKENNETUT KULTTUURIYMPÄRISTÖT RAKENNETTU HÄME 2003 MUKAAN

1. Rautatiepuisto ja Maantienvarsi
2. Riihimäen rautatieasema, VR:n veturitallit, konepaja, Turun kasarmi
3. Riihimäen kirkko
4. Hämeenkadun, Kauppakadun ja Keskuskadun liikerakennukset
5. Paloheimonkadun katunäkymä
6. Allinna, Koulukatu 14
7. Vesilinna ja urheilupuisto, Salpausseläntie 11
8. Kansalaisopisto, Puistikko 5
9. Koivistonmäki, III kaupunginosa
10. Hirsimäen eteläosan pientaloalue
11. Työväentalomuseo, Peltosaari
12. Asevelitalot, Aseveljentie 9-25
13. Petsamon ja Juppalan pientaloalueet
14. Sako Oy:n teollisuusalue
15. Riihimäen lasi ja Hyttikortteli
16. Suomen lasimuseo
17. Kappelikirkko, hautausmaa
18. Riihimäen keskusvankila
19. Riihimäen varuskunta-alue
20. Riihiviidan kartano ja kulttuurimaisema, Ryttylä
21. Herajoen kylä ja kulttuurimaisema
22. Herajoen työväentalon ympäristö
23. Hiivolan kulttuurimaisema
24. Isolan kartano ja kulttuurimaisema, Arolampi
25. Arolammin kylä
26. Rauhasaari, Arolampi
27. Pitkäsenkulma

TAAJAMA-ALUEELLA SIJAITSEVAT MERKITTÄVÄT KOHTEET

Hallinto ja palvelut

1. Kaupungin virastotalo, Kalevankatu 1, 1948, arkkit. Veli Valorinta, 1973, arkkit. Kalevi Väyrynen.
2. Valtion virastotalo, Taidemuseo, Tempelkatu 8, arkkit. tsto Marjatta ja Martti Jaatinen, 1963, arkkit. tsto Mikko Jaatinen, 1995.
3. Riihimäen paloasema, Kulmalan Puistokatu 4-6, arkkit. Veli Valorinta, 1956.
4. Vesilinja, slma1951, valm.1953, urheilupuisto, arkkit. prof. Erik Bryggman, **Va, Hä.**
5. Linja-autoasema, Torikuj 12, slma1955, arkkit. Prof. Martti Jaatinen.
6. Matkakeskus, Eteläinen Asemakatu 2a, valm. 2009, arkkit.tsto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen.

Teollisuus

Paloheimo Oy:n alue

7. Paloheimon sähkölaitos, I vaihe 1910, konehuone valm.1920, muuntaja-asema (toimistosiipi), 1927 arkkit. Toivo Paatela, savupiippu valm.1934, kattilahuone I valm. 1941, turbiinisali valm. 1950, arkkit. Toivo Paatela, kattilahuone II valm. 1954, arkkit. Veli Valorinta, kaasuturbiiniosa valm. 1959, arkkit. Veli Valorinta. **Va, Hä, Sr**
8. Riihimäen Saha Oy:n talotehdas, 1945, arkkit. Toivo Paatela.
9. Riihimäen Saha Oy:n keskusvarasto, 1948, arkkit. Viljo Rewell.
10. Atomi-korttelin ja Piikinmäen yleissuunnitelma 2005 asemakaavan muutos, 2006 ja 2009, arkkit.tsto Jukka Turtiainen Oy, Riihimäen kaupunki.

Riihimäen Lasi Oy:n alue, va, hä

11. Konttorirakennus, 1920, arkkit. Yrjö Sadeniemi, **Sr**
12. Konttorirakennus 1941, rak. mest. Oiva Ahola, **Sr**
13. Pakkauslasitehdas, 1919,1935, 1951, **Sr**
14. Hiomo, konepaja, 1910, 1915, 1943, **Sr**
15. Autohuoltorakennus, 1935, 1957, **Sr**
16. Työväen asuinrakennukset, 8 asuinrakennusta, ns. Hyttikortteli 1910–1916
17. Leipomo- ja pesularakennus, 1913, 1916
18. Kellaripyntinki, 1920, **Sr**
19. Lehmushovi, 1911, **Sr**
20. Maikkila, 1910, **Sr**
21. Kolehmaisien talo, 1916, **Sr**
22. Työnjohdon asunnot 1949
23. Suomen Lasimuseo (v:sta 1981), ent alalasitehdas (v:sta 1929), alunp. Polttoturve Oy:n rakennus, 1914, **Hä**

Sako Oy:n alue

24. tehdaspalvelurakennus, slma1913 ja 1931, **Hä, Sr**
25. esittelyrakennus, slma1922, **Hä, Sr**
26. hallintorakennus, slma1941, arkkit.tsto Lappi-Seppälä ja Martas Oy, **Hä, Sr**

Oravan tehdas

27. Tehdasrakennus, nyk. Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen elektroniikkakeskuskorjaamo ja teknillisen tutkimuslaitoksen elektroniikka- ja informaatio-osasto, slma 1945, arkkit. Arvo O. Aalto.
28. Johtajan asuinrakennus, nyk. viestimuseon varasto, slma 1945, Helge Hedman, arkkit. Tsto Arvo O. Aalto ja N. Kokko.
29. HK-ruokatalo Oy, ent. makkaratehdas, Pajakatu 2, 1974, arkkit. prof. Osmo Mikkonen.
30. SOK:n viljavarasto, Paalukatu 9, 1957, arkkit. Armas Lehtinen.

Valtionrautatiet

Rautatienpuisto, Va, Hä

31. asuinrakennus, ent. Rakennusmestarin talo, 1857 ja 1925, **Sr**
32. Asuinrakennus, ns. Vanhat parakit, 1858, **Sr**
33. Kaupunginmuseo, ent. Ratainsinöörin talo, asemarak., 1858 ja 1960, **Sr**

34. Asuinrakennus, ns. Pitkä kasarmi, 1860 luvun loppu, **Sr**
35. Asuinrakennus, ent. Karan kartanon ulkotilan asuinrakennus, 1868, **Sr**
36. Paloheimo Oy:n pääkonttori, ent. Rautatien hotelli 1879, **Sr**
37. Öllerinkadun musiikkitalo, ent. Rautatien koulu valm.1880, **Sr**
38. Ravintola, kokoustila, ent. Rautatieläisten talo, alunp. asuintalo 1881 ja 1907, **Sr**
39. Asuinrakennus, ent. Rautatielääkärin talo, 1890-luvun alku, **Sr**
40. Asuinrakennus, ent. Asemapäällikön talo, 1907, arkk. August Granfelt, **Sr**
41. vanhusten päivätoimintakeskus, ent. Lepohuone, alunp. kansakoulu 1907, arkk. August Granfelt, **Sr**
42. Asuintalot, ns. Kaksikerroksiset kasarmit, 1922–24, arkk. Thure A. Hellström, **Sr**
43. Asuinrakennus, ns. Valtion vanha kivitalo, 1925, arkk. Bruno Granholm, saneerattu 1989, **Sr**
44. Jälleenrakennustalot, 1945,1949, **Sr**
45. Asuinrakennus, ent. Santarmien rakennus, 1940, **Sr**
46. Tiiliset varastot, 3 kpl, **Sr**

Aseman seutu

47. Riihimäen asemarakennus, 1935, arkk. Thure A. Hellström, **Va, Hä**
48. Aseman postitalo, 1936.
49. Lennätinkonepaja, nyk. sosiaalitaloa, 1881,1888, 1901, 1907 ja 1929, **Va, Hä**
50. Veturitalit, 1869, 1876, 1892 ja 1900 – luku; vesitorni v:lta 1892 ja 1928, **Va, Hä**
51. Turun kasarmi, nyk. toimisto 1876, **Va, Hä**
52. VR:n vesitorni, slma 1935, arkk. Jarl Ungern

Riihimäen varuskunta, 1910–1914, **Va, Hä**

53. Puolustusvoimien elektroniikkakeskuskorjaamo ja teknillisen tutkimuslaitoksen elektroniikka ja informaatiotekn. – osasto, ent. Oravan tehdas, 1945, arkk. Arvo Aalto, muutos 1997, Rakennus- ja energiatekniikka Oy.
54. Viestirykmentin esikunta ja terveysasema, ent. venäl. sairaala, 1913
55. Kirkko, 1914 venäläisten mallipiirustusten mukaan.
56. Miehistökasarmi, 1913.
57. Ent. miehistöruokala, ent. venäl. väliaikainen kirkko 1912.
58. Sotilaskoti, ent. venäl. koulutusyksikön kasarmi, 1913.
59. Päävartio, ent. venäl. kanslia, 1914.
60. Upseerikerho, ent. venäl. rykmentin komentajan asunto, 1914.
61. Viestimuseo, ent. venäl. upseerikerho, 1913.
62. Asuintalot, ent. venäl. upseerien asuintalot, 1912–14.
63. Asuintalo, ent. venäl. aliupseerien rakennus 1914.
64. Päälystökerho, ent. erikoisjoukkojen ja aseettomien kasarmi, 1913.

Riihimäen keskusvankila, **Va, Hä**, arkk. Uno Sjöholm, 1920- ja 30-luku.

65. Muuntaja, valm.1929, **Sr**
66. Muuri, 1930, **Sr**
67. Porttirakennus, valm.1931, **Sr**
68. Työhuonerakennus, valm.1932, **Sr**
69. Talousrakennus, 1934
70. Päärakennus, päiväselliosasto, valm.1934
71. Asuinrakennus n:o 1, 1935, n:o 2, 1937
72. Tilanhoitajan ja työliikkeenjohtajan asuintalo, 1939
73. Hallintorakennus, 1936, kirkkosali III kerroksessa, **Sr**
74. Yöselliosasto, 1938
75. Asuinrakennukset n:o 3, 1943, n:o 4, 1946 ja n:o 5, 1949
76. Haapahuhdan liikuntahalli, 1997, arkk. Harri Hietanen
(Vankilan peruskorjaus valm. 2005, arkk. tsto Jukka Turtiainen Oy)

Koulutus

Peruskoulut, lukio

77. Herajoen koulu, Rintapellontie 14, 1908, 1923, rak. mest. J.E.Valorinta, laajennusosa, 1986, arkk. Juhani Harju, laajennusosa 2, valm.2009, arkk. tsto Pääsky & Siistonen.
78. Patastenmäen puukoulu, ent. Erköyläntien koulu, Erköyläntie 13, slma 1922, arkk. Borg, Siren, Åberg, maalaishansakoulurakennuksen piirustus, tyyppi IV.

79. Riihimäen lukio, Hämeenkatu 35, voimistelusalusi 1927, rak.mest. J.E. Valorinta, keskiosa 1940, arkkrit. Väinö Vähäkallio, eteläsiipi 1959, arkkrit. V.E. Rauhala, perusparannus ja laaj. valm. 2007, arkkrit. Anneli Hellsten ja Seppo Markku. **Hä**
80. Pohjoinen koulu, Karankatu 13, 1928, rak.mest. J.E. Valorinta, laaj. ja liikuntahalli, valm. 2005, arkkrit.tsto Pääsky & Siistonen.
81. Eteläinen koulu, Opintie 1, valm.1932, rak.mest. U.E. Mäkinen laaj. 1958, arkkrit. prof. Martti Jaatinen, **Hä, Sr**, laaj. valm.1997 arkkrit. Harri Hietanen. Opettajan asuinrakennus, 1907, **Hä, Sr**
82. Haapahuhdan ala-aste, Pohjoinen Rautatienkatu, 1948, arkkrit. Georg Jägerroos, laaj. 2002, arkkrit.tsto Jukka Turtiainen Oy.
83. Harjunrinteen koulu, Kalevankatu 3, valm.1950, arkkrit. Georg Jägerroos.
84. Karan koulu, Kalevankatu 17–13, 1954, arkkrit. Eeva Larkka, peruskorjaus, 2010, arkkrit.Siistonen Oy.
85. Lasitehtaan koulu, Tehtaankatu 27, 1954, rak.mest. U.E. Mäkinen, uusi osa valm.1992, rak. arkkrit. tsto. Juha Laurila Ky.
86. Patastenmäen koulu, Patastenmäentie 42, 1955, arkkrit. prof. Martti Jaatinen, laaj. 2004, arkkrit.tsto Perko Oy.
87. Pohjolanrinteen yläaste, Pohjolankatu 8, 1967, arkkrit. Raimo S.O. Valjakka, saneeraus, 2008, arkkrit.tsto Perko Oy.
88. Uramon ala-aste, Telluskatu 8, 1977, arkkrit. Osmo Sipari.
89. Jukolan monitoimitalo, ent. koulu ja päiväkot, Palojoentie 2, 1989, Asikainen, Koskenkorva, Kotakorpi Oy, laaj. ja perusparannus, valm. 2005, arkkrit.tsto Raila ja Tapani Rönkönharju.
90. Peltosaaren ala-aste, valm. 1977, arkkrit. Osmo Sipari.

Koulukäytöstä poistuneet

91. Musiikkitalo, Öllerinkatu 9, 1880.
92. Lepohuone, Öllerinkatu 7, 1908.
93. Arolammin kansakoulu, Kouluntie 91, 1899.
94. Riihiviidan kansakoulu, Rahikkalantie, 1952, arkkrit. Lauri Heinänen.
95. Hiivolan koulu, Hirvijärventie 185, 1897, alakoulu 1923, rak.mest. J.E. Valorinta (purettu -87) uudisrak. 1958, arkkrit. prof. Martti Jaatinen, laaj. 1987, rak.mest. Y. Lehtonen.

Muita oppilaitoksia

96. Kauppaoppilaitos, Kalevankatu 5, slma 1963, arkkrit.tsto Marjatta ja Martti Jaatinen, laajennus valm.1990, arkkrit. Erkki Valovirta.
97. Teknillinen oppilaitos, Hämeen ammattikorkeakoulu, Kaartokatu 2 a, 1965, 1972, arkkrit. Kalevi Väyrynen, laaj. ja peruskorjaus 1998, arkkrit.tsto Perko & Rautamäki.
98. Ammattioppilaitos, Arjavirrankatu, 1959, arkkrit. marjatta ja Martti Jaatinen, laajennus 1995, arkkrit. Reijo Perko
99. Kansalaisopisto, Puistikko 5, valm.1928, rak. mest. J.E.Valorinta, **Hä, Sr**
100. Musiikkiopisto, Kauppakatu 11, 1930, arkkrit. Kauno S. Kallio, **Hä**

Päiväkodit, terveyden- ja vanhustenhoito

101. Junailijankadun lastentalo, Junailijankatu 14, slma 1948, valm.1951 arkkrit. Veli Valorinta.
102. Hirsimäen päiväkot, Kolehmaisenskatu 12, valm.1975, rak.arkkrit. Pentti Mannila.
103. Kontiontien päiväkot, Kontiontie 34, valm. 1971, arkkrit. Kalevi Väyrynen.
104. Otavan päiväkot, Otavankatu 7, valm.1982, rak.arkkrit. Pentti Mannila.
105. Kirjauksen päiväkot, Pyysalontie 3, valm.1992, rak.arkkrit. Päivi Tuomola.
106. Aluesairaala, Kontiontie 77, valm. 1970, arkkrit. Veikko Larkas.
107. Terveyskeskus, vanha osa, ent. Kauppalan sairaala, 1950, arkkrit. Veikko Larkas, uusi osa, valm. 1987, arkkrit. Tsto Veikko Voutilainen.
108. Riihikoti, ent. Kirjauksenmäen palvelukeskus, Vanhainkodikintie 4, 1960, arkkrit., prof. Martti Jaatinen, peruskorj. ja laaj. 1984, arkkrit. Erkki Valovirta, peruskorj. ja laaj. 2009, arkkrit.tsto PSM Oy.

Kulttuuri

109. Kino-Sampo, Sampoaukio 6, 1917, **Sr**
110. Suomen lasimuseo, Tehtaankatu 23, 1919, 1981, akateemikko Tapio Wirkkala **Va, Hä**
111. Suomen metsästysmuseum, Tehtaankatu 23 a, valm.1989, arkkrit., prof. Osmo Lappo.
112. Riihimäen kaupunginkirjasto, Kauppakatu 16, valm.1986, arkkrit., prof. Osmo Lappo.

113. Työväentalomuseo, Teuron työväentalo, H.J. Elomaankatu 2, 1908, siirretty Riihimäelle 1969, **Hä**

Kaupallinen keskusta

114. Hämeenkatu 17, Mäkelän talo, slma 1934, arkk. Arvo Aalto, **Hä**
 115. Hämeenkatu 21, Teräksen kulma, slma 1950, arkk. Veli Valorinta, **Hä**
 116. Hämeenkatu 23, Laakso, slma 1951, Kesko Oy:n rakennuststo.
 117. Hämeenkatu 25, 27 Majakka, ent. Osuusliike Ahjo, slma 1939, KK:n rakennusos. Erkki Rautiola
Hä, Sr
 118. Hämeenkatu 29, Seurahuone, slma 1948 arkk. Veli Valorinta, **Hä**
 119. Hämeenkatu 31, ent. Varmala, slma 1941, rak.mest. Aimo Ahola **Hä**
 120. Hämeenkatu 30, ent. Urheilukulma, slma 1959, U.E. Mäkinen.
 121. Hämeenkatu 32, Puputin kulma, slma 1938, arkk. Arvo Aalto, **Hä**
 122. Keskuskatu 11, ent. kutomo ja asuintalo, slma 1929, F.A Karlstedt.
 123. Hämeenkatu 38, Riihimäen sanomat, ent. säästöpankintalo, alunp. uusi apteekki slma 1934,
 arkk. Marius af Schulten, **Hä**
 124. Hämeenkatu 48, 50, Riihimäen työväenyhdistyksen talo, slma 1961, arkk. tsto Marjatta ja Martti
 Jaatinen.
 125. Hämeenkatu 10, Novo Groupin talo, ent. Kunnallistietotalo, slma 1984, arkk. Kaarina Löfström ja
 Matti K. Mäkinen.
 126. Kauppakeskus 6, Liikerakennus, ns. Centrumin talo, slma 1927, **Hä, Sr**
 127. Adventtikirkko, ent. Pohjoismaiden yhdyspankin talo, Keskuskatu 3, 1936, arkk. Oiva Kallio, **Hä**
 128. Autolan talo, Torikatu 9, (Paloheimonkatu 22–26), slma 1962, arkk. tsto Marjatta Martti Jaatinen,
Hä
 129. Ragnar Granitin aukio, valm. 2006, Suunnittelukeskus Oy, Riihimäen kaupunki.

Vapaa-aika ja urheilu

130. Urheilupuiston suunnitelma, 1950, arkk. prof. Yrjö Lindegren.
 131. Vesilinna, slma 1951, valm. 1953, arkk. prof. Erik Bryggman.
 132. Maaumala, 1956, arkk. Yrjö Lindengren ja Aulis Blomstedt.
 133. Uimahalli, valm. 1979, arkk. prof. Osmo Lappo.
 134. Urheilutalo, valm. 1967, arkk. Raimo S. O. Valjakka.

Seurakunta

135. Riihimäen kirkko, valm. 1905, arkk. Nyström, Petrelius, Penttilä ja 1927, arkk. Kauno S Kallio,
 1977–78, arkk. Eila ja Heikki Havas, **Kl, Hä, Sr**
 136. Kirkkopuiston seurakuntakoti ja pappila, valm. 1964, arkk. Erkki Virkkunen.
 137. Seurakunnan asuin- ja virastotalo ja kansaneläkelaitos, 1964, arkk. Erkki Virkkunen, laaj. 1988,
 arkk. Harri Hietanen.

Kappelikirkko ja hautausmaa-alue, Hä, Kl, Ml

138. Kappelikirkko, 1956, arkk. Lauri Heinänen, laaj. ja peruskorj. 1986 arkk. Harri Hietanen.
 139. Hautausmaa ja seppelihuone, 1917.

Sankarihaudat, ml

140. Yleissuunnitelma 1947, arkk. Viljo Rewell.
 141. Sankaripatsas 1948, kuvanveistäjä Kalervo Kallio.

Asuintalot ja huvilat

142. Rajapolku 8, 1900, rakennut. Juho Tuura.
 143. Paloheimonkatu 18, 1911, rak.mest. I. Viktor Laine, **Hä, Sr**
 144. "Pomolinna", Paloheimonkatu 21, Riihimäen Saha Oy:n työnjohdon asuntoja, slma 1941, arkk.
 Jarl Eklund, **Hä**
 145. "Nälkälinna", Hallikuja 8, Riihimäen Saha Oy:n työväen asuintalo, slma 1946 arkk. Viljo Rewell,
 parvekkeet lisätty 1985, rak.-arkk. Matti Kaartinen, **Hä**
 146. "Pistetalot", kolmen vuokratalon kokonaisuus, Paloheimonkatu 28, slma 1949, arkk. tsto Ole
 Gripenberg, **Hä**

147. "Pengertalo", Paloheimonkatu 27, slma1954 arkk. Veli Valorinta, **Hä**
148. Allinna, 1919, arkk. Oiva Kallio, **Hä, Sr**
149. Paloheimonkatu 9, "Tottila", 1922, arkk. Uno Sjöholm.
150. Sako Oy, johtajan asuintalo, Uramontie 18, mahd. 1920 – luku, muutos, 1944, arkk. Bertel Strömmer.
151. Salpausseläntie 11, ent. koulu, 1925, **Sr**
152. Salpausseläntie 13, 1928–29, rak.mest. J.E. Valorinta, **Sr**
153. Koivistonrinne 9, 1925 rak.mest. J.E. Valorinta.
154. Västäräkki, valm.1926, arkk. Eino Forsman, **Hä, Sr**
155. Museokatu 17, alunp. Tiilitehtaan johtaja Vendenin asuintalo, myöh. myös synnytyslaitos, 1930, arkk. Väinö Vähäkallio.
156. "Äkkijyrkkä", Äkkijyrkkä 5, asuintalo, ns. Terijoen huvila, siirretty paikalle Terijoelta ilmeisesti 1920-luvulla, **Sr**
157. "Voutilaisen talo", Äkkijyrkkä 3, valm. 1911, **Sr**
158. "Inhala", maisteri S.S.Inhalan asuinrakennus, Isokäyrä 9, 1941, Urho A. Lehmussaari.
159. Ruotsinkadun eteläpään talot, Ruotsinkatu 2-22, Ruotsalaistalot, 1940 – luku, tyyppiirustukset, **Hä**
160. "Riihilinna", As. Oy Keskus, Keskuskatu 8, arkk. Arvo Muroma, 1940, arkk. Matti Heusala, 1942.
161. Petsamonkatu 15, 17,19,21, jälleenrakennustalot, 1945, arkk. Jorma Järvi, **Hä**
162. Asevelitalot, Aseveljentie 9-25, 1940- luku, **Hä**
163. Ilomäen asemakaava ja tyyppitalot, 1967, arkk. Antti Iltanen ja Kalevi Väyrynen.
164. Peltosaaren "tuulimyllykorttelit", asemakaava, 1972, arkk. Mane Hetzer ja Kaj Nyman.

Luettelossa on käytetty luokituksen osoittamiseen seuraavia symboleita:

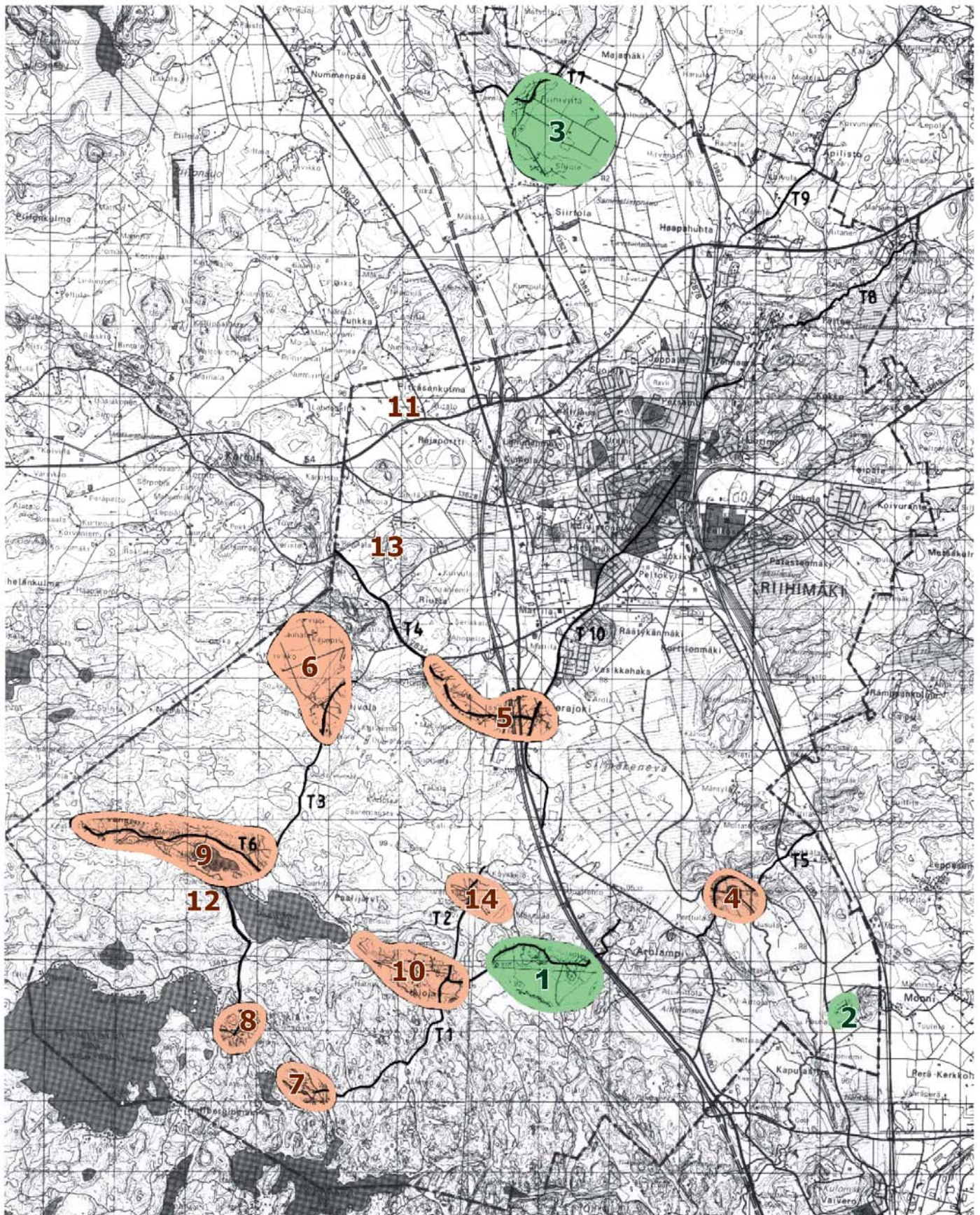
Va Valtakunnallisesti merkittävä kohde.

Hä Seudullisesti merkittävä kohde.

Sr Asemakaavalla suojeltu kohde.

KI Kirkkolailla suojeltu kohde.

TAAJAMA-ALUEEN ULKOPUOLELLA SIJAITSEVAT KOHTEET

TAAJAMA-ALUEEN ULKOPUOLELLA SIJAITSEVAT MERKITTÄVÄT KOHTEET

Kartanot

1. Isolan kartano ja Paalijoen laakson peltomaisema, Hä
 - kartanon päärakennus 1919, arkk. Oiva Kallio
 - Karjasuoja, 1928, rak.mest. Heikki Siikonen, pakari ja jauhoaitta, 1880-l., jyvääitta (kotimuseo), koneliiteri, pitkäaitta ja sauna, 1850-l.
 - Kuninkaankartaston aikainen tielinjaus, Koiviston torppa
 - Arolammin kansakoulu, 1. kunnallinen kansakoulu Riihimäellä, 1899
2. Rauhasaaren kartano, Hä
 - Päärakennus 1919, arkk. Oiva Kallio
3. Riihiviidan kartano ja peltomaisema, Hä
 - päärakennus, 1916

Kylät

4. Arolammin kylä, Hä
 - Katilan tilan päärakennus, 1889, laaj. 1973
 - Nokkalan tilan päärakennus, 1890 – luku
 - Pirttilän tilan päärakennus, 1892
 - Kuninkaankartaston tielinjaus
5. Herajoen kylä- ja peltomaisema, Hä
 - Myllybackan vanhat piharakennukset
 - Herajoen työväentalo, 1909, tiiliosa 1927, rak.mest. Heikki Siikonen, Hä
 - Väinölän tilan päärakennus, 1916
 - Herajoen koulu, 1908, 1923, J.E. Valorinta, Hä laajennusosa, 1986, arkk. Juhani Harju, laajennusosa 2, valm. 2009, arkk. tsto Pääsky & Siikonen
 - Yli-Laurila, tilan päärakennus, 1920, rak.mest. Olamo, kuisti 1950–60-l.
 - Ali-Laurila, tilan päärakennus, 1890, Hä
 - Parmala, tilan päärakennus, 1892 ja puisto, Hä
 - Kuninkaankartaston tielinjaus
6. Hiivolan kylä, rakennukset ja peltomaisema, Hä
 - nyk. päärakennus 1906
 - vilja-aitta, 1901
 - kelloaitta, 1890
 - ent. päärakennus, alun perin työväen asuintalo, 1918
 - talli ja piharakennus, 1890
 - Hiivolan koulu, 1897, alakoulu 1923, rak.mest. J.E. Valorinta, (purettu -87), uudisrak. 1958, arkk. prof. Martti Jaatinen, laaj. 1987, rak.mest. Y. Lehtonen
7. Vatsian kylä
 - pelto- ja jokilaaksomaisema
 - Vatsian tilan päärakennus
 - Kuninkaankartaston tielinjaus
8. Kenkiän rakennusryhmä
 - pelto- ja koskilaaksomaisema, Kuninkaankartaston tielinjaus
 - Yli-Kenkiä
 - Ali-Kenkiä
9. Vähäjärven-paalijärven laakso
 - Pojansillan tilan päärakennus
 - Vähäjärven tilan päärakennus
 - Vähäjärven rantatien varren asutus
 - Kuninkaankartaston tielinjaus

- Kunausojan laakson pellot ja nauhamainen asutus

10. Retkiojan kylä ja peltomaisema

- Anttilan tilan päärakennus, lutti, 1898, jyvääitta, 1800-l.
- kylätien varren rakennukset ja peltomaisema
- Kuninkaankartaston tielinjaus

Tilat

11. Ylitalo ja Alitalo, pihapiiri ja ympäröivä pelto, Pitkäsenkulma, **Hä**

- Ylitalon päärakennus, 1829 ja 1891
- Alitalon päärakennus, 1880-l., aitta, 1889

12. Pojansilta, vanha talon paikka (Kuninkaankartasto) ja maaseudun kulttuurimaisema

13. Yli-Riutta, päärakennus 1936, sijoittuu luontevasti ympäröivään maisemaan

14. Välimäen rakennusryhmä ja peltomaisema

- rakennusryhmä sijoittuu luontevasti tiemaisemaan
- Kuninkaankartaston tielinjaus

Tiet

15. Kuninkaankartaston mukaiset säilyneet tiet

T 1	Uusi-Nokkala – Isola – Retkioja – Vatsia
T 2	Köykkälä – Retkioja
T 3	Kenkiä – Hiivola
T 4	Riuttanmäki – Myllybacka – Herajoki
T 5	Tuomela – Arolammi – Perttula
T 6	Vähäjärvi – Koskela
T 7	Takala- Riihiviita – Rintala
T 8	Suontausta – Rajala
T 9	Vainio – Apilisto
T 10	Herajoki – Suokylä, (Herajoentie, Lopentie, Hämeenkatu)

Luettelossa on käytetty luokituksen osoittamiseen seuraavia symboleita:

Va Valtakunnallisesti merkittävä kohde.

Hä Seudullisesti merkittävä kohde.

Sr Asemakaavalla suojeltu kohde.

KI Kirkkolailla suojeltu kohde.

